

Απολυτήριες Εξετάσεις Ημερήσιων Γενικών Λυκείων

Εξεταζόμενο Μάθημα: **Νεοελληνική Γλώσσα**, Ημ/νία: 14 Μαΐου 2010

Ενδεικτικές Απαντήσεις Θεμάτων

- A₁** Σε μια ανάλυση σχετικά με την αυτομόρφωση, η συγγραφέας πραγματεύεται τον όρο αποκωδικοποιώντας τον. Είναι η διαδικασία αυτή με την οποία ο άνθρωπος συνδράμει στην εξέλιξή του, την εκπαιδευτική και την επαγγελματική. Βέβαια, χάρη στην κοινωνική του υπόσταση, η αλληλεπίδραση, οι θεσμοί και η τεχνολογία αποδεικνύονται χρήσιμοι συνοδοιπόροι. Έτσι και ο ίδιος μέσα από τη συνεργασία επιδρά στο περιβάλλον του και διαμορφώνει τη μέθοδο εκπαίδευσής του. Οι σύγχρονες τεχνοκρατικές συνθήκες όμως επιβάλλουν νέα δεδομένα στον επαγγελματικό χώρο. Με ενδεχόμενη μάλιστα την αλλαγή επαγγελματικής πορείας το άτομο καλείται να ανανεώνεται και να εκπαιδεύεται διά βίου. Εν κατακλείδι, εξαιτίας του αμφιλεγόμενου περιεχομένου του όρου τόσο στο χώρο όσο και στο χρόνο μάθησης αποβαίνει φανερό ότι η απόκτηση γνώσεων πρέπει να τον ακολουθεί σε όλη τη διάρκεια της ζωής του.
- B₁** Με δεδομένες τις καταγιγιστικές εξελίξεις στο χώρο της οικονομίας, της τεχνολογίας και των επιστημών - σε συνδυασμό με την παρούσα οικονομική κρίση - καθίσταται προφανές ότι στις μεταβιομηχανικές κοινωνίες οι νέοι άνθρωποι δε θα μπορούν να έχουν μια ακώλυτη εργασιακή αποκατάσταση. Για να ανταποκριθούν στην επιβεβλημένη αλλαγή επαγγελμάτων πρέπει να διαθέτουν εφόδια γνώσεων πέραν της στείρας εξειδίκευσης· άρα η αδιάλειπτη αυτομόρφωσή τους αναδεικνύεται σε τρόπο επιβίωσης και συνιστά την πιο εύστοχη "απάντηση" προσαρμοστικότητας στις επικαιροποιημένες εργασιακές συνθήκες και στις προκλήσεις του μέλλοντος.
- B₂** α) Η τελευταία παράγραφος του κειμένου αναπτύσσεται με ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ ("Και τούτο επειδή, τόσο το περιεχόμενο...")
Σημείωση: Ως ενδεχόμενη απάντηση είναι δυνατό να εκληφθεί ο ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΜΕΘΟΔΩΝ εφόσον αυτός τεκμηριωθεί, δηλαδή:
1) Αιτιολόγηση
2) Ορισμός
"Η Εκπαίδευση δε νοείται... κατά τον 19^ο αιώνα", όπου
οριστέα έννοια : "Εκπαίδευση"
γένος : "διαδικασία"

ειδοποιός διαφορά : “η απλή... νεότερες”

3) Αίτιο -Αποτέλεσμα με :

“Αίτιο” : “επειδή τόσο... καθημερινής ζωής” και

“Αποτέλεσμα”: “Η Εκπαιδευτική πράξη καθίσταται επομένως... σχολικών τειχών”.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Δημιουργείται σύγχυση από την εκφώνηση του θέματος, καθώς ζητείται τρόπος (ένας) ανάπτυξης παραγράφου, ενώ στην παράγραφο θα μπορούσαν να αναγνωριστούν πέραν του ενός τρόπου ανάπτυξής της, ως ανωτέρω. Άλλωστε, σύμφωνα με την 5^η οδηγία κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.

β) Η δομή της τελευταίας παραγράφου είναι η εξής:

Θεματική περίοδος : “Η Εκπαίδευση δε νοείται... τον 19^ο αιώνα”.

Λεπτομέρειες - Σχόλια : “Και τούτο επειδή ... της καθημερινής ζωής”.

Κατακλείδα : “Η Εκπαιδευτική πράξη ... των σχολικών τειχών” (επομένως).

B₃

α) ατομική : συλλογική, ομαδική, καθολική, κοινωνική

επιτρέπουν : εμποδίζουν, παρακωλύουν, απαγορεύουν, αναστέλλουν

ανεπαρκείς : επαρκείς, πλήρεις, ικανές, άφθονες

διαφορετικές : ίδιες, όμοιες, ταυτόσημες, απαράλλακτες

επεκτείνεται : περιορίζεται, σμικρύνεται, συρρικνώνεται, συστέλλεται

β) συνεχή : αέναη, ατέρμονη, αδιάλειπτη, διαρκή

χρησιμότητα : ωφέλεια, σκοπιμότητα, λυσιτέλεια, καταλληλότητα

συνέπειες : αποτελέσματα, απόρροιες, απότοκα, επιπτώσεις

δεξιότητες : ικανότητες, δυνατότητες, εφόδια, προσόντα

καθίσταται : γίνεται, αποτελεί, αναδεικνύεται, αποβαίνει

B₄ (βλ. σχετικά σ. 188 σχολικού βιβλίου)

- 1) Σ' ένα επιστημονικό κείμενο συναντούμε συχνά ειδικό λεξιλόγιο, δηλαδή ειδικούς όρους που χρησιμοποιούνται σε μια συγκεκριμένη επιστήμη
π.χ. : “αυτομόρφωση”, “κανονιστική μετάδοση γνώσεων”, “εκπαιδευτική πράξη”
- 2) Η σαφήνεια και η ακρίβεια είναι ζητούμενα στον επιστημονικό λόγο, που πρέπει να είναι:
  - i. αντικειμενικός : π.χ. “Ο άνθρωπος δεν δραστηριοποιείται... κοινωνικό περιβάλλον” (1^η παράγραφος)
  - ii. ερμηνευτικός : π.χ. “Βρίσκεται δηλαδή... από τους άλλους.”
(1^η παράγραφος)
“Με αυτή την έννοια... να εκπαιδευθεί.”
(2^η παράγραφος)
  - iii. αποδεικτικός : π.χ. “Και τούτο επειδή ... γεγονός που παρατηρείται... της καθημερινής ζωής.” (4^η παράγραφος)
  - iv. απρόσωπος : χρήση γ' ενικού προσώπου σε όλο το κείμενο και χρήση παθητικής σύνταξης π.χ. “Η εκπαίδευση δε νοείται...”, “Η εκπαιδευτική πράξη καθίσταται...” (4^η παράγραφος)
- 3) Στον επιστημονικό λόγο ως τρόπος πειθούς αξιοποιείται η επίκληση στη λογική με μέσα επιχειρήματα.
π.χ. “... οι νέοι άνθρωποι... εκπαιδεύονται συνεχώς (3^η παράγραφος),
“... επειδή τόσο το ... σχολικών τειχών” (4^η παράγραφος),
και τεκμήρια, όπως επίκληση στην αυθεντία,
π.χ. “Η Εκπαίδευση... όριζε ο E. Durkheim κατά το 19^ο αι.”.

Γ₁ **Διά βίου...μαθητής!**

(Πρόλογος)

Γνωστό το πρόβλημα της ανεργίας που μαστίζει τους νέους – φαινόμενο κοινωνικής παθογένειας που αναμένεται να οξυνθεί υπό τις επικρατούσες συνθήκες οικονομικής κρίσης – ακόμη κι όταν διαθέτουν επιστημονική και επαγγελματική ειδίκευση. Η διά βίου μόρφωση αναδύεται ως «μονόδρομος» διαφυγής από τα αδιέξοδα που ορθώνονται στην εναγώνια αναζήτηση εργασιακής αποκατάστασης των νέων, ανανεώνοντας συνεχώς εφόδια και δυνατότητες, ώστε όχι μόνο να ολοκληρώνονται ως ψυχοπνευματική οντότητα αλλά και να ελίσσονται αποτελεσματικά σε ένα νεφελώδες επαγγελματικό τοπίο.

(Κύριο Μέρος)

Σημασία της αυτομόρφωσης

- Η ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας, σε συνδυασμό με πλήθος αλλαγών στον κοινωνικο-οικονομικό τομέα στο παγκόσμιο πλαίσιο, καθιστούν την αυτο-εκπαίδευση ιδιαίτερα σημαντική εξίσου σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο.

- Καθώς η αξία της αυτομόρφωσης συνίσταται σε διαρκή πνευματική εγρήγορση, όξυνση κριτικής ικανότητας, διαμόρφωση στάσης υπευθυνότητας, γόνιμη αμφισβήτηση και αμφιβολία, ανάπτυξη υγιούς κοσμοπολιτισμού οδηγεί εν τέλει στη συγκρότηση μιας πολυσχιδούς προσωπικότητας με ελευθερία επιλογών και αυτενέργειας.
- Αποτελεί συντελεστή συνεχιζόμενης κατάρτισης, άρα ανεμπόδιστης επαγγελματικής σταδιοδρομίας, σε καιρούς μάλιστα που μελέτες από την Ευρωπαϊκή Ένωση δείχνουν ότι οι νέοι εργαζόμενοι θα κληθούν να αλλάξουν δύο ή τρία επαγγέλματα – και όχι απλώς εργασιακό περιβάλλον – στην πορεία της παραγωγικής ζωής τους.
- Για κάθε επαγγελματία, η αυτομόρφωση αποτελεί φορέα ανανέωσης και εξέλιξης των ικανοτήτων του, βοηθά στην τόνωση της αυτοπεποίθησης και στη δημιουργία αισθήματος ασφάλειας και δημιουργικότητας, καθώς και στην ομαλή προσαρμογή στο έντονα ανταγωνιστικό περιβάλλον και τελικά στην ενίσχυση της παραγωγικότητας.
- Ειδικότερα για τους λειτουργούς της επιστήμης, απαραίτητη προϋπόθεση είναι η αδιάλειπτη ενημέρωση και παρακολούθηση των εξελίξεων καθώς και η ανανέωση γνωστικών εφοδίων ειδικότητας που τους καθιστούν ικανούς να βρίσκονται στην «πρώτη γραμμή» του επιστημονικού τομέα που υπηρετούν.
- Η μόρφωση όμως του ατόμου παρότι πραγματώνεται σε ατομικό επίπεδο επηρεάζει συνολικά την κοινωνία αλλά και συνδιαμορφώνεται με αυτήν.

Συμβάλλει στην επικοινωνία και τη γόνιμη συνεργασία των μελών μιας κοινωνίας ενισχύοντας τους μεταξύ τους δεσμούς, απαλλάσσοντας από φαινόμενα νοσηρότητας (ρατσισμός, φανατισμός, περιθωριοποίηση, κοινωνική βία, ανεργία, γενικότερη δυσφορία, κλίμα απαισιοδοξίας, ετεροφωτισμός, χειραγώγηση, μαζοποίηση, κομφορμισμός).

- Ωθεί στην αναδιαμόρφωση της εκπαιδευτικής λειτουργίας που θα παρέχει σφαιρικότερες γνώσεις – ανθρωπιστική παιδεία με το σχολείο να αποτελεί πρωτοπόρο θεσμό για τον ενστερνισμό της αξίας της αυτομόρφωσης.
- Ανθεί ο πολιτισμός καθώς φορείς του καθίστανται όλοι οι πολίτες που γαλουχούνται με την ιδέα πως στην αυτο-εκπαίδευση αντικατοπτρίζονται γράμματα, τέχνες και επιστήμες.
- Ανοίγει διαύλους σε παγκόσμιο επίπεδο για διαπολιτισμικές επαφές, γόνιμη ανταλλαγή ιδεών, ενδυνάμωση του ιδεώδους του καθολικού ανθρωπισμού, αφού ως γνωστόν η ετερογνωσία οδηγεί στην αυτογνωσία.

Πραγμάτωση της αυτομόρφωσης

- Ορθολογική χρήση νέων τεχνολογιών, αξιοποίηση των αστείρευτων πηγών του διαδικτύου, αποτελεσματική εφαρμογή των τεχνολογιών της πληροφορίας και των επικοινωνιών ως γνωστικό-μαθησιακό εργαλείο με την ένταξή τους στην καθημερινή εκπαιδευτική διαδικασία. Ανάγκη συνεχούς επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών και αναβάθμισης των αναλυτικών προγραμμάτων και της υλικοτεχνικής υποδομής («ψηφιακός γραμματισμός»: ανάπτυξη δεξιοτήτων αναζήτησης και αξιολόγησης πληροφοριών, «πληροφορική κουλτούρα», ζητήματα δεοντολογίας και ασφάλειας).

- Αποτελεσματικότερη εκμετάλλευση των «παραδοσιακών» Μ.Μ.Ε.: άρθρα από τον ημερήσιο και περιοδικό τύπο, παρακολούθηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων από την τηλεόραση (ντοκιμαντέρ) με πολυπολιτισμικό ενδιαφέρον, παρακολούθηση-συμμετοχή σε ομάδες συζητήσεων με θέματα κοινωνικο-πολιτικο-οικονομικού προβληματισμού.
- Ενίσχυση του ρόλου και της περαιτέρω λειτουργίας του υπάρχοντος Ανοικτού Πανεπιστημίου και εν γένει της θεσμοθέτησης από την πολιτεία της «διά βίου εκπαίδευσης» (προγράμματα μαθητείας ΟΑΕΔ, κέντρα εκμάθησης ελληνικής γλώσσας, σχολεία δεύτερης ευκαιρίας, σχολεία διαπολιτισμικής εκπαίδευσης).
- Με προσωπική πρωτοβουλία, πραγματοποίηση επισκέψεων σε χώρους τέχνης (παρακολούθηση πολιτιστικών δρωμένων, επισκέψεις σε μουσεία, θέατρα, εκθέσεις, συναυλίες, παρουσιάσεις νέων βιβλίων), συμμετοχή σε συλλόγους, ημερίδες, συνέδρια, σεμινάρια, «αποδράσεις» στη φύση, ταξίδια-περιηγήσεις για την ανανέωση των εμπειριών και τη γνωριμία με ξένες κουλτούρες. Είναι ατομική ευθύνη εξάλλου η δημιουργική ανάλυση του ελεύθερου χρόνου σε μορφές γνήσιας ψυχαγωγίας.
- Σε νεαρή ηλικία η οικογένεια καλείται να «διδάξει» τη σπουδαιότητα της γνώσης πέραν των ορίων του σχολείου, ενώ σε μεγαλύτερη ηλικία οι πνευματικοί ταγοί καλούνται να εμφυσήσουν την ιδέα της διά βίου μάθησης.

(Επίλογος)

Αν και συγχέονται, παιδεία και εκπαίδευση είναι έννοιες διακριτές και είναι αδήριτη ανάγκη η δεύτερη να προετοιμάζει τους νέους να εθιστούν στην αυτομόρφωση σε όλη τη διάρκεια της ζωής τους. Αναλογιζόμενοι, άλλωστε, την πνευματική παράδοση του αρχαιοελληνικού πνεύματος, διαπιστώνουμε πως το ρητό «γηράσκω αεί διδασκόμενος» είναι επίκαιρο όσο ποτέ για τον καθένα ξεχωριστά και για την κοινωνία.